

Atskaite par dalību COPA – COGECA darba grupā

Piens un piena produkti

11.05.2015. Briselē

Izskatāmie jautājumi:

1. Tirgus situācija.
2. KLP un Tirgus organizācija.
3. Pārtikas aprites tiesību akti un kvalitātes jautājumi.
4. Ārējā tirdzniecība
5. Piena govju labturība – esošā situācija ES līmenī.
6. Gaisa politika un ietekme uz piena nozari.
7. Siera ražošana no pusfabrikātiem: skābpiens, kazeīns un kazeināts.
8. Prezentācijas.

Kopsavilkums

Šobrīd ir zemas piena iepirkuma cenas visā Eiropas Savienībā, lauksaimnieki turpina ražošanu, lai gan daudzviet ražošanas izmaksas ir augstākas par ražotāja cenu. Lauksaimnieki saskaras ar naudas plūsmas problēmām, darba grupā daudzu dalībvalstu eksperti brīdināja, ka lauksaimnieki var pārtraukt darbību, ja netiks veikti atbalsta pasākumi. Turklāt Eiropas piensaimnieki saskarās arī ar 800 miljoniem eiro soda naudām, kas jāmaksā tām valstīm, kas pārsniegušas piena kvotas. Tādēļ darba grupas pārstāvji nolemj mudināt Eiropas Komisiju (EK) nodrošināt, lai šīs soda naudas tiek izmantotas sektora vajadzībām un lai šis lēmums tiktu pieņemts maksimāli ātri, iespējami atvieglot nozares situāciju. Eiropas Savienības jau esošie pasākumi – publiskā intervence un privātā uzglabāšana – jāattīsta daudz efektīvāk.

1. Tirgus situācija

Informācija no dalībvalstīm

Vācija - ražotāju cenas nav stabilas, ir dažāda situācija sektorā pat valsts iekšienē dažādos reģionos. Soda nauda par kvotas pārpildi būs jāmaksā ap 300 miljoni eiro – tā būtu jāizmanto sektora atbalstam.

Malta - ražošana palielinājusies par 0.4%, cenu kritums 3%, pienu ražo tikai valsts iekšējam patēriņam. Izsaka bažas par lēto piena produktu parādīšanos vietējā tirgū, kad Eiropā būs piena pārprodukcija.

Latvija - lauksaimnieki pauž bažas, ka pieaugot piena ražošanas apjomiem, veidosies piena iepirkuma cenu dempings. Šobrīd piena iepirkuma cenas jau ir zem pašizmaksas. Kvotu režīma atcelšana var likt mazajām saimniecībām pārtraukt darbību. Lauksaimnieki uzskata, ka kvotu atcelšana nodrošina palīdzību vien lielām pārtikas kompānijām un lielākajiem piena ražotājiem, kuru efektivitāte ļauj tiem strādāt ar lielu peļņu.

Vidējā piena iepirkšanas cena Latvijā šī gada martā bija 0,223612 EUR/kg un prognozētā

iepirkšanas cena aprīlim ir 0.227589 EUR/kg. Prognozes norāda uz ļoti niecīgu cenas kāpumu.

Igaunija – iepirkšanas cenas zemākas par ražošanas izmaksām, cena samazinājusies par 6 centiem/kg. Kopējais piena govju skaits samazinājies par 4000, ja tirgus situācija nemainīsies, vēl tikpat var zaudēt arī turpmāk.

Lietuva – vidējā piena iepirkuma cena ap 0.2 EUR/kg, mazākām saimniecībām pat līdz 0.18 EUR/kg. Daudzi lauksaimnieki atbrīvojas no piena govīm, likvidē vai pārprofilējas.

Ungārija – siera cena krītas, šobrīd tiek uzglabāti lieli siera krājumi. Lauksaimniekiem tādas pašas problēmas kā citas dalībvalstīs. Martā iepirkuma cenas sasniedza pēdējo laiku zemāko punktu.

Austrija – izjūt spiedienu kvotu dēļ, jāmaksā liela soda nauda par to pārsniegšanu. Ražošanas problēmas tādas pat kā citur ES. Vidējā piena iepirkuma cena – 0.33-0.36 EUR/kg plus PVN.

Lielbritānija – vidējā cena ir kritusies, tā diferencējas atkarībā no piena piegādes apjoma. Angļu mārciņas kurss šobrīd ir relatīvi izdevīgs attiecībā pret eiro, tad veicina lielāku stabilitāti kopējā tirgū.

Īrija – cena 0.33-0.36 EUR/kg. Laika apstākļi aprīlī bija ļoti labvēlīgi zāles augšanai, maijā tie strauji pasliktinājās, uzreiz jūtami palielinot barības izmaksas lopkopībā.

Dānija – jāmaksā 24 miljoni eiro par kvotas pārsniegšanu. Šobrīd piena govju skaits valstī palielinās, cer noturēt cenu iepriekšējā līmenī.

Somija – joprojām kritiska situācijā Krievijas embargo dēļ, nav izdevies atrast jaunus noieta tirgus. Cena 0.36 EUR/kg, ražošana palielinājusies par 1.9%, jo lauksaimnieki ražo vairāk piena, lai spētu nomaksāt rēķinus.

Portugāle – cenas pazeminās, ražošanas apjomi joprojām palielinās. Daži mazie pārstrādātāji vairs nepieņem pienu no saimniecībām, jo tiem nav tirgus, tādējādi situācija kļūst dramatiskā, pienam paliekot saimniecību rīcībā.

Zviedrija – vērojams neliels ražošanas pieaugums, lai gan pagājušā gada laikā saimniecību skaits samazinājies par 5%.

Polija – lauksaimnieki saņem tikai 0.2 EUR/kg vai pat mazāk, no 1.aprīļa cenas joprojām turpina kristies. Krievijas embargo rezultātā ļoti samazinājās cenas, šobrīd nav redzamas nekādas tālākas perspektīvas nozarei. Soda nauda par kvotu pārpildi – 140 miljoni eiro.

Francija – piegādes joprojām ir stabilas, nedaudz palielinās apjomi. Krievijas embargo sekas vairs neizjūt, visa uzmanība šobrīd vērsta uz 2015.g. līgumiem.

Itālija – tirgus joprojām kritiskā stāvoklī, nav nekāda uzlabojuma. Apmēram puse no piena ražotājiem pēc kvotu sistēmas atcelšanas pievērsušies siera ražošanai. Jāmeklē risinājumi līgumu slēgšanai.

Spānija – soda naudas apjoms par kvotu pārsniegšanu – 15 miljoni eiro. Bija domājams, ka ražošanas apjomi paaugstināsies, bet tomēr nav par to pārliecības. Ir noslēgti līgumi par visu ražošanas apjomu, ieviesta diferencēta cenu sistēma, kad par dažādu produkcijas apjomu maksā dažādu cenu. Krievijas embargo nav īpašas ietekmes uz tirgu.

Grieķija – ir augsta piena iepirkuma cena – 0.42 EUR/kg, bet trūkst ražošanas apjomu, vajadzētu vismaz divreiz vairāk. 60% no ražošanas izmaksām sastāda lopbarības izmaksas. Nepieciešams sniegt atbalstu saimniecībām, lai saglabātu ražošanu piena sektorā, jo arvien vairāk un vairāk saimniecību tiek likvidētas.

2. KLP un Tirgus organizācija.

Privātās uzglabāšanas periods tagad atvērts līdz septembrim, publiskā intervence – no marta līdz septembrim. Eiropas Komisija nolēma to pagarināt.

Privātajā uzglabāšanā šobrīd 60 tūkstoši tonnu sviesta un 21 tūkstotis tonnu siera.

Skolas piena programma – 2. marta sanāksmē ar iesaistītajām organizācijām tika panākta vienošanās, ka Skolas piena programma noteikti ir jā saglabā, tādējādi Eiropas Komisijai tika dots nozīmīgs signāls, ka programmām ir jāturpinās. Jaunajā priekšlikumā ietverti grozījumi, kas paredz programmas paplašināšanu, ietverot ne tikai svaigo pienu, bet arī citus piena produktus, tādus kā sieru un jogurtu, lai veicinātu neapstrādami labvēlīgo ietekmi uz bērnu veselību, sekojot uztura speciālistu ieteikumiem par kalcija uzsūkšanos, un, ņemot vērā problēmas, kas saistītas ar laktozes nepanesības pieaugumu. Plānots ieviest minimālo gada apjomu katram skolēnam. Turklāt būtu jācenšas, lai nodrošinātu vietējo un reģionālo produktu izplatīšanu. Par šo priekšlikumu tiks balsots plenārsēdē.

Ir vairāki grozījumi vērsti pret eksporta subsīdijām, ziņojums tiks prezentēts 26. maijā, balsojums notiks jūnijā vai jūlijā.

EK gatavo vadlīnijas par zaļināšanas nosacījumu pielietošanu.

COPA-COGECA uzsver, ka lauksaimnieki jau ir sākuši gatavoties zaļināšanas prasību ievērošanai, šīs vadlīnijas nāks par vēlu. COPA-COGECA ir aizsūtījusi vēstuli uz EK ar priekšlikumiem, saglabāt kopējo ilggadīgo zālāju apjomu, to nepalielinot.

3. Ārējā tirdzniecība

Pēc eksporta zaudēšanas uz Krieviju ir identificēti prioritārie alternatīvie tirgi valstīs, kur darbojas sanitārās un fitosanitārās (SPS) barjeras attiecībā uz Eiropas Savienībā ražotiem pārtikas produktiem – Ķīna, Brazīlija, Turcija, ASV, Kanāda, Indija, Kolumbija/Peru. Eiropas Komisija īpašu uzsvāru liek uz Ķīnu tirgu potenciālo lielo apjomu dēļ.

Par ES un ASV tirdzniecības sarunām pašreiz notiek politiskās diskusijas ASV. ES gatavo otro tarifu piedāvājumu, visgrūtāk ir vienoties par apjomiem liellopu gaļas jomā, daudz sarežģītāku arī jautājumos par cūkgaļu. Ir atšķirības starp ražošanas sistēmām abās valstīs, kā arī kontroles par prasībām, ko ES izvirza saviem lauksaimniekiem un ko ASV, Eiropas Komisija vēlas vienādus nosacījumus.

Itālijas pārstāvis norāda, ka ir vitāli svarīgi juridiski aizsargāt ES nosaukumus (ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (ĢIS)), kas aizsargā kvalitatīvus produktus no imitācijām. COPA-COGECA uzsver nepieciešamību nodrošināt līdzvērtīgus konkurences apstākļus divpusējās brīvās tirdzniecības sarunās starp ES un ASV.

Sarunas ar Vjetnamu tuvojas nobeigumam, notiek apmaiņa ar piedāvājumiem. Sarunās ar Japānu sāksies nākamais pārrunu posms.

4. Pārtikas aprites tiesību akti un kvalitātes jautājumi

Piena kā sastāvdaļas obligātas marķēšanas ieviešana var ietekmēt piena cenu, ir jāizanalizē, vai patērētājs vēlas maksāt par šo informāciju. Tas varētu būt ilgs process, kamēr noskaidros, kura organizācija analizēs, kāda īsti ir izcelsmes vietas definīcija – kur piens iegūts vai kur pārstrādāts? Kas notiks, ja būs kopā piens no dažādām izcelsmes vietām?

ES Lauksaimniecības un lauku attīstības komisārs Fils Hogans teica, ka ziņojumam jābūt publicētam maijā. Eiropas Komisijai nav pienākuma dibināt jaunus marķēšanas noteikumus.

COPA-COGECA darba grupas eksperti debatēs atzīmē, ka kopumā atbalsta piena izcelsmes vietas marķēšanu, nolemj gaidīt ziņojuma publikāciju un tad arī apkopot konkrētos dalībvalstu viedokļus.

5. Piena govju labturība – esošā situācija ES līmenī

Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA) veikusi pētījumu par govju labturību maza mēroga saimniecībās (par mazu saimniecību uzskatot tādu, kur mazāk par 70 govīm) un nāks klajā ar brīvprātīgām vadlīnijām piena liellopu labturības veicināšanai. COPA-COGECA uzskata, ka tas ir vairāk politisks, nekā tehnisks risinājums. Diskusijās eksperti izsaka viedokļus, ka jau ir tādas vadlīnijas dzīvnieku labturībai transportēšanas laikā un ES likumdošana labturības jomā, ka arī dzīvnieku labturībai nav nekāda sakara ar saimniecības lielumu. COPA-COGECA arī aizstāv šo pozīciju, norādot, ka iestājas pret jebkādu diskrimināciju.

6. Gaisa politika un ietekme uz piena nozari.

COPA-COGECA Sekretariāta pārstāvis stāsta par Gaisa politikas potenciālo ietekmi uz nozari, norāda, ka nevar virzīties uz norādītajiem mērķiem bez ražošanas samazināšanas, bet liellopu skaita samazināšanās izraisīs kritumu citu saistīto nozaru ekonomikā.

7. Siera ražošana no pusfabrikātiem: skābpiens, kazeīns un kazeināts

Itālijas pārstāvis stāsta, ka arvien vairāk siers tiek ražots nevis no piena, bet gan izmantojot lētākus daļēji pārstrādātus tā blakusproduktus – tādējādi tiek maldināti patērētāji, jo ir izmantota atšķirīga ražošanas procesa tehnoloģija. Šo produktu augošais īpatsvars tirgū negatīvi ietekmē siera ražotājus. Uzsver, ka produkts, kas nesatur pienu – nav siers un kazeīna izmantošanai Eiropas Savienībā jāklūst regulētai.

8. Prezentācijas

Pēc prezentācijas par tirgus atbildības ideju darba grupas eksperti atzina, ka šis priekšlikums būtu pavisam nepraktisks un nereāls, un noraidīja to pilnībā. Tomēr ārkārtējs tirgus svārstīgums ir nozarei svarīgākais jautājums, kam jāmeklē steidzami risinājumi. Tika prezentētas ASV Nacionālās piena ražotāju federācijas Lauksaimnieku peļņas aizsardzības programma, kas paredz nākotnes tirgus darījumu apdrošināšanu un Francijas piena kooperatīvu nacionālās federācijas sistēmu ar elastīgiem līgumiem (A un B tipa maksājumiem). Šīs sistēmas ir jāizpēta sīkāk, lai rastu brīvprātīgas iespējas nākotnē. Lauksaimniekiem ir nepieciešama individuāla izvēle, balstīta uz brīvprātības principiem.

Maija Pontāga

Paraksts